

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber sextus Decretalium

Bonifatius <VIII., Papst>

[Basel], 10. Dez. 1477

De immunitate ecclesiarum

[urn:nbn:de:bsz:31-321569](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-321569)

Quatuor qd sit ad cor
roborationem fidei
herba enim minist
rio hominis trahit i
vitrum sed hoc nil
ad roborationem
fidei et ideo ad cas
nominatōez nisi hec
quatuor cōcut rent
miracula non pdes
sent fm summissas
qui hoc no. s. e. t. q
moderni. s. de testi
venerabili

Duplici. dicunt
quidam officium du
plex cum tota anti
phona dicit ante psal
mum. et tota post
psalmum cum alias
nō tota. s. solū prin
cipium dicatur ante
psalmum. Alij aliē
clericis h relinquo

Via nonnul
li **S**eculare.
potestates
ab ecclesijs vī ecclē
siasticis psonis tal
lias vel exactiones
p teb9 vel possessi
ombus acquisitis p
acquirendis exiger
re non psumant. nec
eos compellē ad ip
sas distrabendam
vel extra manū suā
ponendum. hoc dicit
e. **P**ale. quod ec
clesiastico minus es
se dubium non est.
p. v. di. h. impator
s. de ma. q. ob. soli
d. **F**racie. acci. te
dentia facti. expmit
non localem decre
talem facit. vñ eam
generaliter psequi
tur. j. et. s. de cenf.
c. i. e. h.

Honorum. quid
dices h tributarium
predium donec ecc
lesie nunquid tene
tur ecclia ad tributū
Dicit qd sic. quia res
trahit cuz onere suo
p. q. ij. aut. hē autē
et aut. se. xij. q. i. h
quis laicus. s. de cū
in tua. ad h. s. de
cēsi. c. i. vbi de hoc.
Exactiones. ad
huc puidet. j. c. cle
ricis
Ponendū. s. s

volum9 statum9 et preci
pim9 annis singulis ppe
tuis futuris tpibus solen
niter celebrari. **A**lex. iij.
De immunitate ecclesiay.

Via nonnulli ha
bētē tpale dñius
vel ptatis geren
tes officiu secularis. liber
tatem et immunitatez ec
clesiasticā ledē ac minue
re tāq9 honoris et pūilegij
ecciaz inuidi moliuntur.
expedit qd p diligētiā et
auctem se. ap. q. curaz ha
bet ecciaz oim et tutelā

Otra taliū ausus et conami
na optunum remediuz ap
ponatur. ut ecclie ipē i ple
nitudine iuris sui et liberta
tis integritate locentur.
ac detestabilis malignoz
audacia et insolentium ne
faria temeritas p pulsetur

Sane intellexim9 qd in re
gno francie omunie scabi
ni seu consules et alij domi
ni tpales. et hij q iuridictio
nem in iphis omunijs. ciui
tatib9 castris et villis tpa
lem exercent vī qb9 in ill
cōmissa est executio iusti
cie secularis molesti sūt ni
mium ecclijs sup pluribus
et infesti. et in ceta mitun
tur et studēt vt illis colle
ctas et tallias et alia hmōi
eedem ecclesie ptextu bo
noruz q acq̄ fuerunt tribu
ant et psoluant vī ext ma
num suam ponāt hmōi ac
quisita **V**olentes itaq9

sup hijs omnibus p vt ex
pedit sollicite puidē; tot
q9 temerarijs ausibus con
gruis p̄hdij obuiare au
toritate ap. p̄habita cum
frīb9 nostris diligēti deli
beratōe deēnim9 n̄ licere
p̄tatis omunijs scabinis et

hijs q in eis iurisdictiōem
tpalē obtinēt vel iusticiā
secularē exercēt tallias ul
collectas seu exactōes q̄s
cunq9 ecclesijs vel psonis
ecclesiasticis imponere ul
exigere ab eis9 pro domi
bus p̄dijis vel q̄buscunq9
possessionibus ab eis9 ec
clesijs ul psonis ecclasticis
legitime hactenus acq̄si
tis vel in posterū acq̄ren
dis etiā si ipē ecclie vel per
sone vel res hmōi sint infra
illorum districtū vel frito
riū ostitute. **N**ec et lice
at ill' ipas ecclias vel perso
nas ad distrabendum vel
alienādū ā ext manū suaz
ponendū acq̄sita iā vī q̄ de
inceps acq̄rēt aliq̄ten9 co
artaē **R**ego. x. in ge
nerali scilio lugdunē.

Ecet domū dñi san
ctitudo decet vt cur
ius in pace factus est loc9
ei9 cult9 sit cū debita ve
neratōe pacific9 **S**it ita
q9 ad ecclesias humil' et de
uotus ingressus. fit in eis
q̄eta ouersatio deo grata
inspiciētib9 placida q̄ cō
siderātes non solū instru
at s; et reficiat **C**ouenien
tel ibid nōm illd qd ē super
oē nōm a quo aliud sub ce
lo non est datū hominib9
in quo saluos fieri creden
tes opteat nomen videlz
ihesu xp̄i qui saluum faci
at p̄m suuz a peccatis eo
rum exhibitōe reuerētie
sp̄alif attollant **E**t qd ge
neralif scribit̄ ut in nomie
ihū oē genu flectat̄ singli
singulati ē in seip̄is implē
tes p̄cipue dum aguntur
missarum sacra misteria
gloriosus illud nomen qñ
cunq9 recolitur flectant

iudicis q tenent ad
decimas pdiales qz
si ipi non colerent a
lij colerent. s. de de
ci. de retris. sic dice
bant isti laici. aut ex
tra manum vestri am
ponatis hec predia
aut exactōes solua
tis. ut vel a vob9 vī
ab alijs collectas et
tallias de iphis pos
sessionib9 hēamus.

Ecet domū. di
uide dec. i. q̄tus
or pres. In p̄ma po
nit ostōis cam usq9
ibi sit itaq9. In secu
da q̄liter homines s
beant se hēe i ecclē
sijs et a q̄bus absti
neri vsq9 ibi. or dia
rij In tertia q̄ or di
narij p se et p alios
s; faciant obseruari
vsq9 ibi. q̄ vero. ibi
ommatut penaz in
contrarium faciētē

Sanctitudo. sim
ptū ex psalmo. dñs
regnavit decorem.
k. In pace. ex psal
mo. Notus in iudea
cultus. nam erit
cult9 iusticie filietū
v. q. iij. in loco

Pacific9 est em
rex pacificus et ve
nit pacē docē. xxij.
q. i. nisi bella.

Instruat. p bo
num exēplum. vij. q.
i. s. cum vero

Reficiat. p doc
trinam. xxx. vij. dis. h
quis vult. nam aia
cibo sp̄iali nutritur
s. de of. or. mē ces
tera

Ibidē. attollāt
quod est. j.

Ihu xp̄i **I**hes9
hebraice dicitur la
time saluator. **C**hri
stus grece latine di
citur vñt9. ch. xij.
am a christo de sac
vñt. c. vno. s. i frō
te et p̄mo apud atio
chiani fuit nomē il
lud. xxij. di. c. sacro
sancta.

A peccatis eoz
nemine em vult pe
tite. de bapt. s. maio
res. s. caute

Handwritten marginal notes at the top of the page, including a reference to 'Liber de rebus' and other legal or historical commentary.

Cordis ad cor enim respicit deus. xij. q. v. si quid inuenisti
Vel. i. saltem
Capitis. l. di. in capite.
Intentis. ut mil anim cogitet qd pcedetur ad quod sacerdos populum exortat sursum corda dicendo de co. di. i. qm
Parlameta. nota contra vniuersitates italie q frequenter faciunt in ecclis talia parlameta
Turbare ad ss sen. ex. veniens. i. auten. de san. epif. s. si quis tam sacra
Commitu. non enim dnt ibi misceri sceleribz ubi de peccatis e venia postulanda. in autem. col. viij. vt liceat ma. et aue. s. qz vero ita. s. e. t. immunitatez ad idem de accusat. qualie. et. c. vñ vi memnerint.
Cimiterijs. s. e. cum ecclesia
Negotiationes. nam dñs negociatores eiecit de templo et menses numulariorum euerit. i. q. iij. ex multis. lxxviii. di. aciens. palea est et est ratio. qz talia difficile hnt sine peccato. vt. e. dis. quomā nō cognoui. qd pe. di. v. qualitas
Seculariuz. idē. s. e. c. i. ecclesiasticā vero iudicia ibi e dari pnt. ij. q. ij. c. vi. et. s. de ap. qua fronte.
Suadenda. qz scz dicta sunt vsqz ad n. nullus. rē.
Compescant. p censurā ecclesiasticam vel aliā arbitrariaz penā. s. de of. dele. de causis
Procellus. qd dnt dnt fieri et qui faciūt peccant

genua cordis sui qd vlt ca pitis inclinatōe testetur: Attendant in locis eisdē intentis p̄cordijs sacra solennia. deuotis orōnibz m̄ sistat. nullus in locis eisdē in qbus cū pace ac quiete vota ouenit celebrari. seditione excitet. clamationem moueat ipetū ve cōmittat. **C**essent in illis vniuersitatū et societātū quarūlibet ofilia. orationes et publica plamenta. **C**essent vana et multo fortius feda et pphana colloq̄a. **C**essent ofabulatōnes q̄libet. **S**int postremo q̄cunqz alia que dinum pnt turbare officiū aut oculos diuine maiestatis offendere ab ip̄s prozsus extranea ne vbi peccatorum est venia postulanda ibi peccādi detur occasio aut deprehendantur peccata om̄iti **C**essent in ecclesijs eazū qz cimiterijs negociatōes et p̄cipue nundinaz ac fori cuiuscunqz tumultus om̄nis in eis seculariū iudicōrum strepitus q̄descat nulla imbi cāp̄ laicos criminalis maxime agitef. sint loca ead a laicoz ognitōnibus aliēa **O**rdinarij locoz hoc faciāt obseruari suadēda suadēat interdīcta huius canonis auctoritate opescat. ad hoc alias et in ecclesijs ip̄s magis asfiduos et ad p̄missa idoneos deputando. Et nihilo minus p̄cessus iudicum secularium ac sp̄aliter plate sententie in eisde locis om̄ni careāt robore firmitatis **Q**ui vero p̄missas inhibitiones aio peculati otempserint p̄ter p̄cessus

ordinarioz et deputando rū ab ip̄s dine vltionis et n̄e poterūt acrimoniā formidare. donec suū confessi reatū a filibus firmato p̄posito deliberauerint abstinere. **S**onifa. viij
Clericis laicos infestos oppido tradit antiq̄tas qd p̄ntiuz expimentat p̄m manifeste declarāt dū suis finibus non orētī nitunt in vetituz ad illicita frena relaxant nec prudentē attēdūt q̄ sit eis in clericos ecclesiasticasue p̄sonas et bona interdīcta p̄tās. ecciaz p̄lati ecclesijs ecclasticisqz personis regularibz et secularibz imponūt onera ḡuia. ip̄osqz talliāt et eis colleās imponūt ab ip̄s suoz p̄uētū vel bonoz dimidiā decimam seu vicefimā ul q̄uis aliaz portōz a q̄tā exigūt et extorq̄nt. **E**osqz molunt mltiuarie subicē seruituti sueqz submittē ditioni. **E**t qd dolent referim nonnulli ecciaz p̄lati ecclasticēqz p̄sone trepidātes vbi trepidādū nō ē trāsitōriā pacē q̄rētes p̄ timētes maiestātē tyalē offendē q̄ efnāt aliū abufibz n̄ tā temerarie q̄ improuide acq̄escunt sed. ap. auctoritate seu licentia non obtēta **N**os igit talibus iniquis adibz obuiare volētes de fr̄m nrōrum cōsilio aplica aucte statuimus q̄ q̄cunqz p̄lati ecclesiasticēqz p̄sone religiose vel seculares q̄rūcūqz ordinum conditōis seu statūū colleās vlt tallias decimā vicefimā seu cētēsimā suoz et ecciaz rū p̄uētū l̄ bonozū laicis

p̄ hanc dēre. tamen otractus tenet. naz cum tantum p̄cessus et snias iudicum irretet et penalis sit cōstitutio penam non extendā. de re. iu. in pems. cū suis cōcor.
Deputadoz. i. illoz quos dz ordinaris deputare affi duos n̄ ad ista idos neoz.
Acrimoniā. i. acrē penā. et dz q̄n acris monitio vel. i. penam excois quasi a gremio ecclesie expellentem
Abstinere. s. e. vera penitentia. de pe. di. iij. c. i.
Clericis in p̄ma parte poit excessus laicozū q̄ clericis collectas tallias et onera imponēbant. et excessus clericoz qui talibz ofentiebant. **S**ecundo ibi. nos igitur. p̄cipit p̄sonas ecclesiasticas vel ecclesiasticas mil laicis solūre debere absqz licentia ap. sed. sub quocunqz colore mutui subuentōis domi vel alio quolibet vt etis amip̄i laici talia nō exigant vel recipiant nec occupent q̄cunqz modo deposita ecclesiarum vel p̄sonarum ecclesiasticarum. **S**ingulares contra facientes excoicāt vniuersitates interdicit. **D**ue penelocum habeant i p̄missionibz factis etiam an hanc ostōem si postmodū saluantur vel recipiantur et ab h̄ns snis solus papa absoluit p̄terquam in mortis articulo **T**ercio in x. nō obstāt. oia p̄uilegia derogantia huic oftitutōni casat et irritat
Oppido. i. valde

a Antiquitas. ij. q. vij. laicos. et. c. laici. et. auctoritati cre-
dulus et reuerentia debet. xj. di. catholica. et. c. ecciaz.
s. de transla. quanto.

b Temporum. s. de celi. felicit. et de elec. fundamenta.

c Contenti a male. xij. q. i. c. i. de sepul. c. ij. de pui. c. i.

d Ptas. xvi. dis. bñ qdem. de osti. ecclia sancte marie.

e Ditioni. ut petos. ris aditōnis fit sac. toriū q̄ fuit s̄b pha. raone. ut. s. e. n̄ mi. nus.

f Nō est. de re. p. cū otingat. s. hmo. et si qōes. C. de fi. nstru. l. vl. ad fi.

g Pacem. huius. seculi.

h Eternam. a ma. le. cum potius. a ra. riu facē dēant. s. he. re. vergētis. cum fu. is cor. faciūt p̄lati. ecciarum q̄ sint imi. tatoris nabuthē q̄ veniā suā cruore de. fedit. ij. reg. xj. a. xij. q. viij. ouemior. et imitētur ābrofū idē dicentē. Si vul. tis corpus occurrā vultis in vincula ra. pere. vultis in mor. tem. voluntas ē mi. hi p̄ altaribus gra. tis immolabor. p̄se. cutionem tñ fugere poterit fuata disti. ctione quam habes. vij. q. i. s. hoc tunc. a recitari solet. s. re. nunc. nisi. s. prop̄. maliciam.

i Colore. qui non. excusat. ut. s. e. li. d. ele. auaricie. xij. q. ij. p̄lexiq. de hmo. intantum.

k Sedis. eiusdem. nunqd̄ correctā est. dec. s. e. non minus. q̄ p̄mittebat ep̄o et. clero inspicienti ne. cessitates vel vtili. tates laicorum eis. sp̄ote subfidiū ofer. re. Dic q̄ decre. illa. moderatiōem et de. terminatiōz recep̄at.

soluerint ul' pmiserint vel se soluturos osenserit aut quauis alia quantitate portione aut q̄taz ipoz puētuum vel bonoz extimatiōnis vl' valoris ipozū sub adiutorij mutui subuentōnis subfidiij. vel domi noie seu quis alio titulo modo vel q̄sito colore absq; auctoritate sedis eiusd. necn̄ impatores reges seu p̄ncipes duces comites vl' barones p̄ates capitanei ul' officiales vel rectores q̄cunq; noie censeant̄ ciuitatū castroz seu quorum locoz cōstituti vbi libz. et quiuis ali⁹ cuiuscūq; p̄mentie obitōnis et status qui talia imposuerint exegerint vel receperint. aut apd̄ edes sacras deposita ecciaz vel ecci/asticaz p̄sonarū vbi libet arrestauerit saisuerit seu occupare p̄sumperint vl' arrestari saisiri aut occupari mandauerint. aut occupata saisita seu arrestata recepim̄ necnon omēs qui scienter dederint in p̄dictis auxiliū oñsiū vel fauorem. publice vl' occulte eo ipso sniam excōicatis incurrant. Vniuersitates q̄z q̄m hijs culpabiles fuerint ecciastico supponim⁹ interdico. Prelatis et personis ecciasticis sup̄dictis in virtute obediētie et sub depositiōnis pena distri. ctē mādantes. vt talibus absq; exp̄ssa licētia dicte sedis nullaten⁹ acq̄escat quodq; p̄textu cuiuscūq;

p̄ dec. e. t. aduersus. vbi statutū fuit q̄ etiā illo casu id fa. cere nō possent p̄ter licētia ap. se. nō ergo corrigi ista sed penā adijcit. **l** Noie. sic. s. de elec. fundamenta.

m Interdicto. in vniuersitate nō fer. tur snia excōicatis vt. j. de se. ex. roma. na. s. in vniuersitate.

n Prelatis. bucul. q̄ dicit de hijs qui post ostōem istam p̄miserūt et solues. rūt. nūc dicit s̄ hijs qui ante ostōem vl' etus noticiā p̄mise. rūt et post ostōem soluerunt et post ei. us noticiam.

o Articulo. iste se. pet. excipit. vt. xvij. q. ij. si q̄s suadēte. p̄.

p Dissimulatiōe. Dissimulatiō est pec. catū mortale i p̄la. to. xlij. di. sic t̄cor. et. c. ephesijs et. xl. vij. di. c. vl. et. s. de. of. or. irrefragibili.

q Nō obstātibz. papa ergo p̄ tollē et modrari p̄uilegia a se data ut. j. de se. ex. c. vl. in fi. s̄ p̄u. ne aliq. a sic regula illa decz ocessum rē. j. de re. iu. nō habz locum in ip̄o p̄ncipe vt ibi dixi.

q Vniuersitates. Excōi. cati sūt qui im. pediūt sup̄ causis q̄ ad forum ecciasticū de iure vel de osue. tudie p̄mēt leās a se. ap. impetrari. vl' sup̄ ip̄s corā ordia. r̄is vel delegatis ec. clesticis litigari.

s Partibus. sic o. lim erat i ciuitate pi. sana. s. de sen. ex. s̄. uem.

t Cōsuetudine. q̄ dat iurisdictiōem. ix. q. ij. oq̄stus. de. fo. cōpet. cum otin. gat. ad idez. s. e. li. de excep. c. vl. rē.

n Ecclesiasticū. s̄ secularibus non in. tromittit se ecclesia. sticus iudex. nisi in. casibus. s. de fo. cō. pe. licet ex suscepto.

oblacionis p̄missionis et ocessionis factarum hactenus vel faciēdaz mātea p̄usq; hmoi ostitutio p̄hibitiō seu p̄ceptum ad noticiā ipoz puenerit nihil soluant. nec supradicti seculares quoq; modo reci. piāt. et si soluerint vel p̄dicti receperint in excōi. catōnis sentētia incidant ip̄o facto. **A** sup̄dictis at̄ excōicatiōnū et interditi snis nullus absolui valeat p̄terq; in mortis articulo absq; se. ap. auctoritate et licentia speciali. cū n̄e in. tentiōnis existat tā horrē. dum seculariuz p̄atū abu. sum nullaten⁹ sub dissimu. latiōe transire non obstā. tibus quibuscunq; priui. legijs sub q̄buscūq; tenō. ribus formis seu modis ā. verboz oceptōne ocessis impatoribz regibz et alijs supradictis que ostra p̄e. missa in nullo volumus ali. cui vel aliquibus suffraga.

Ori. **I**dem. **O**riam vt intellexi. mus quozundam iusticia. riorz balliuoz. iudiciue secularium ac temporalium d̄noz in quibusdam par. tibus p̄sumptuosa temeri. tas sic excreuit. vt in tris. eoz siue districibus lite. ras aplicas impetrantes vel ad iudices ordiarios ecciasticos recurrētes su. per causis negocijs seu q̄. stionibus que de iure aut antiq; osuetudine ad forū ecciasticū p̄tinent obrimē nō possunt in eis p̄ eosbez.

